

Stáří a stárnutí

vs. vývojová psychologie

Stáří

- *„Štěstí je poznat v mládí přednosti stáří a stejné štěstí je udržet si ve stáří přednosti mládí.“*

Johann Wolfgang Goethe

Stáří

- *„Mládí biologické neosvobozuje od blbosti a hlouposti, stejně jako stáří nezaručuje moudrost. Jsou blbí dědkové a hloupé děti.“*

Jan Werich

Stáří

- *„Mládí nekoupíš - stáří neprodáš.“*

Ruské přísloví

Stáří

- *„Učení v mládí je rytí do kamene, učení ve stáří psaní do písku.“*

Čínské přísloví

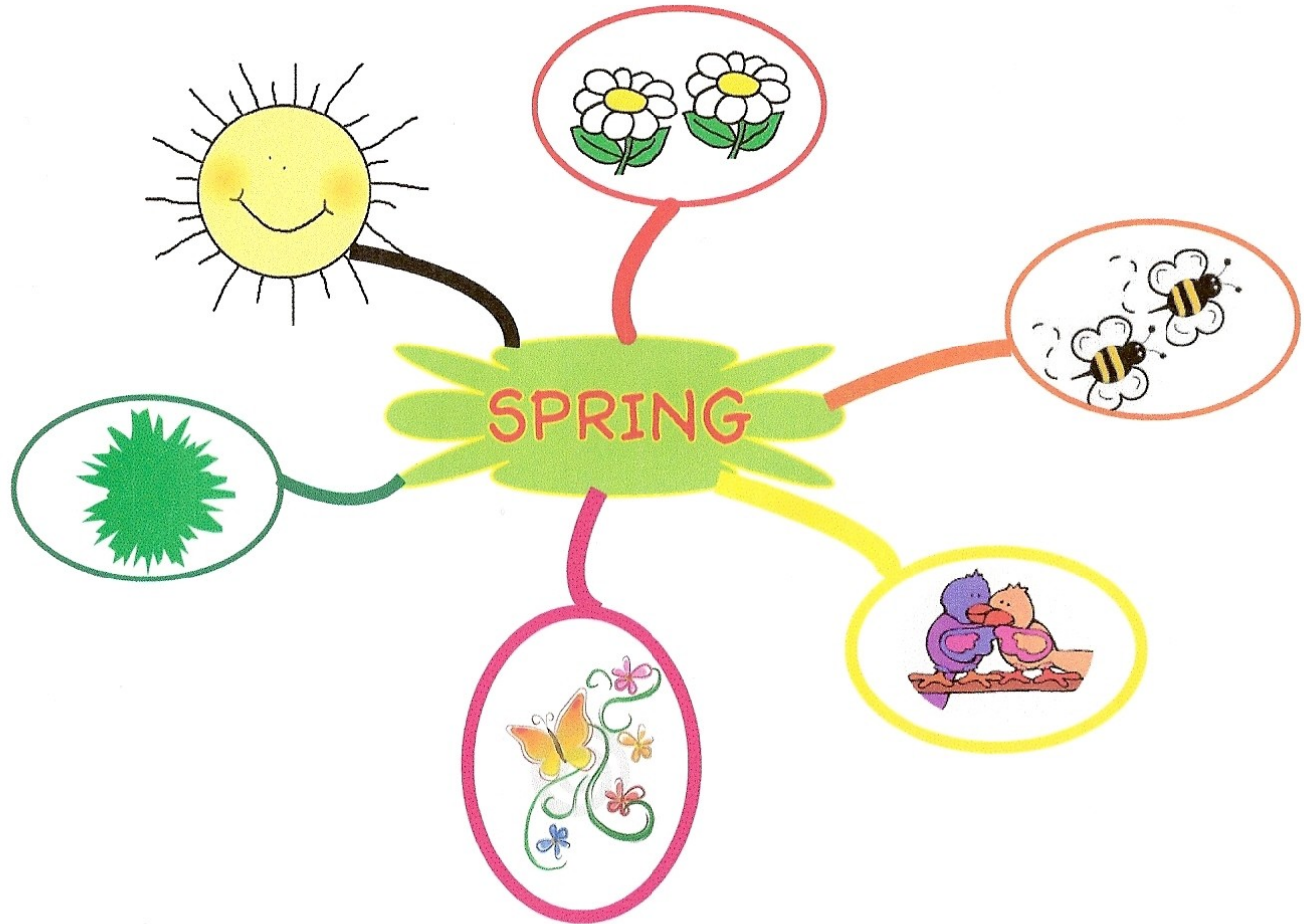
Stáří

- *„Blbé není stáří, ale ty blbé kecy těch druhých o tom!“*

Miloš Kopecký

● ● ● | Mind map

Mind map

Mind map

- Stáří x stárnutí

Definice stárnutí

- **gerontogeneze, involuce** je přirozený a biologicky zákonitý proces, během kterého se snižují adaptační schopnosti a ubývají funkční rezervy organismu.
- Probíhá již od početí, ale za skutečné projevy stárnutí považujeme až pokles funkcí, který nastává po dosažení sexuální dospělosti

Definice stárnutí

- V širším pojetí je stárnutí
„univerzální proces postihující živou hmotu“
- Začíná vznikem plodu a narozením jedince.

Definice stárnutí

- Stárnutí v užším slova smyslu popisuje Pacovský (1990) jako přechodnou vývojovou periodu mezi dospělostí a stářím, přičemž strukturální a funkční změny v něm vzniklé jsou regresivní, nevratné a neopakují se.
- Stárnutí tedy představuje neodvratný fyziologický děj, který je cestou do stáří.

Definice stáří

- **Stáří (sénium)** je označení posledních etap ontogenetického vývoje člověka
- projev a důsledek involučních změn probíhajících různou rychlostí a s výraznou interindividuální variabilitou
- na charakteru stáří se podílí řada faktorů, např. zdravotní stav, životní styl, vlivy sociálně ekonomické a psychické

Co je to stáří?

Opak mládí?

Co je to stáří?

- neexistuje přesný okamžik nástupu stáří
- fyziologické změny v lidském organismu spojené se stárnutím probíhají neustále a pozvolna
- velmi individuální nezvratný fyziologický proces, který u každého člověka probíhá jinak

Co je to stáří?

- Stáří je neodmyslitelnou součástí a etapou každého života
- Jeho definice jsou však jiné
- Existují slova, pod kterými se nám pojem stáří nutně vybaví jako například vdova, babička, dědeček, zemřít, nebo také slovní spojení jako odejít do důchodu, odejít do penze....

Co je to stáří?

- Individuální hodnocení stáří
- Podle věku, fyzického nebo psychického stavu, rozsahem samostatnosti apod.
- Není zcela zřejmé, co všechno si má člověk tedy pod pojmem stáří představit, vždy záleží na tom, z jakého úhlu pohledu se na stáří díváme.

Co je to stáří?

- Dle věku:
 - vzhledem k věkové hranici jeho rodičů a prarodičů. Mladý člověk, kterému je například patnáct let, jeho rodičům třicet let a jeho prarodičům padesát let, má za starého člověka již padesátiletou osobu, tedy osobu, která odpovídá přibližně věku jeho prarodičů
 - dítě, jehož rodiče přesáhli věkovou hranici čtyřiceti pěti let a jeho prarodiče sedmdesáti let, má za starého člověka opět člověka nad hranici šedesáti pěti let, tedy opět hranici, která přibližně odpovídá věkové hranici jeho prarodičů

Co je to stáří?

- Z biologického hlediska se věk na stáří však mnohdy neváže a věk je velmi nespolehlivým ukazatelem hranice stáří.
- Z tohoto druhu pohledu se stáří odvozuje podle celkového fyzického stavu jedince, jakými nemocemi si jedinec prošel apod.

Stáří

- **kalendářní (chronologický) věk:**
 - Je určen datem narození, lze jej přesně vymežit.
- **sociální (sociálně-historický) věk:**
 - Vyjadřuje, jak by se měl jedinec určitého biologického věku chovat dle společenských měřítek. Zachycuje změny sociálních rolí, životního stylu, ekonomické situace apod.
- **biologický (funkční) věk:**
 - Vystihuje biologické stárnutí organismu.
- **psychologický věk:**
 - Jedná se o subjektivní vnímání vlastního věku, poukazuje na psychický stav jedince.

Periodizace stáří

- Odborníci doposud nevytvořili jednotnou, všeobecně uznávanou periodizaci stáří. Neshodují se na vymezení počátku etapy stáří, ani na počtu fází, do kterých se stáří člení.
- V průběhu historie a s prodlužující se délkou života člověka se pojetí stáří měnilo.

Periodizace stáří

- **J. A. Komenský** popsal stáří jako dvě etapy:
 - starý muž: 35-42 let
 - kmet: 42 let a výše

Periodizace stáří

- **Příhoda** (1974) považuje za sénium období od 60 let. Rozčleňuje je do tří fází:
 - časné stáří (stárnutí, senescence):
60-74 let
 - vlastní stáří (kmetství, sénium):
75-89 let
 - dlouhověkost (patriarchum):
90 let a výše

Periodizace stáří

- **Švancara** (1983) zahrnul stáří do jediné etapy začínající v 65 letech věku, přičemž věk 80 let a více označil jako věk vysoký.

Periodizace stáří

- **Haškovcová (1989)** chápe vyzrálé stáří jako tzv. pokročilý věk, který trvá od 75 do 89 let.
- Výstižně poukazuje na fakt, že společnost pokládá za starého toho člověka, který má vzhledem ke svému věku nárok na starobní důchod.

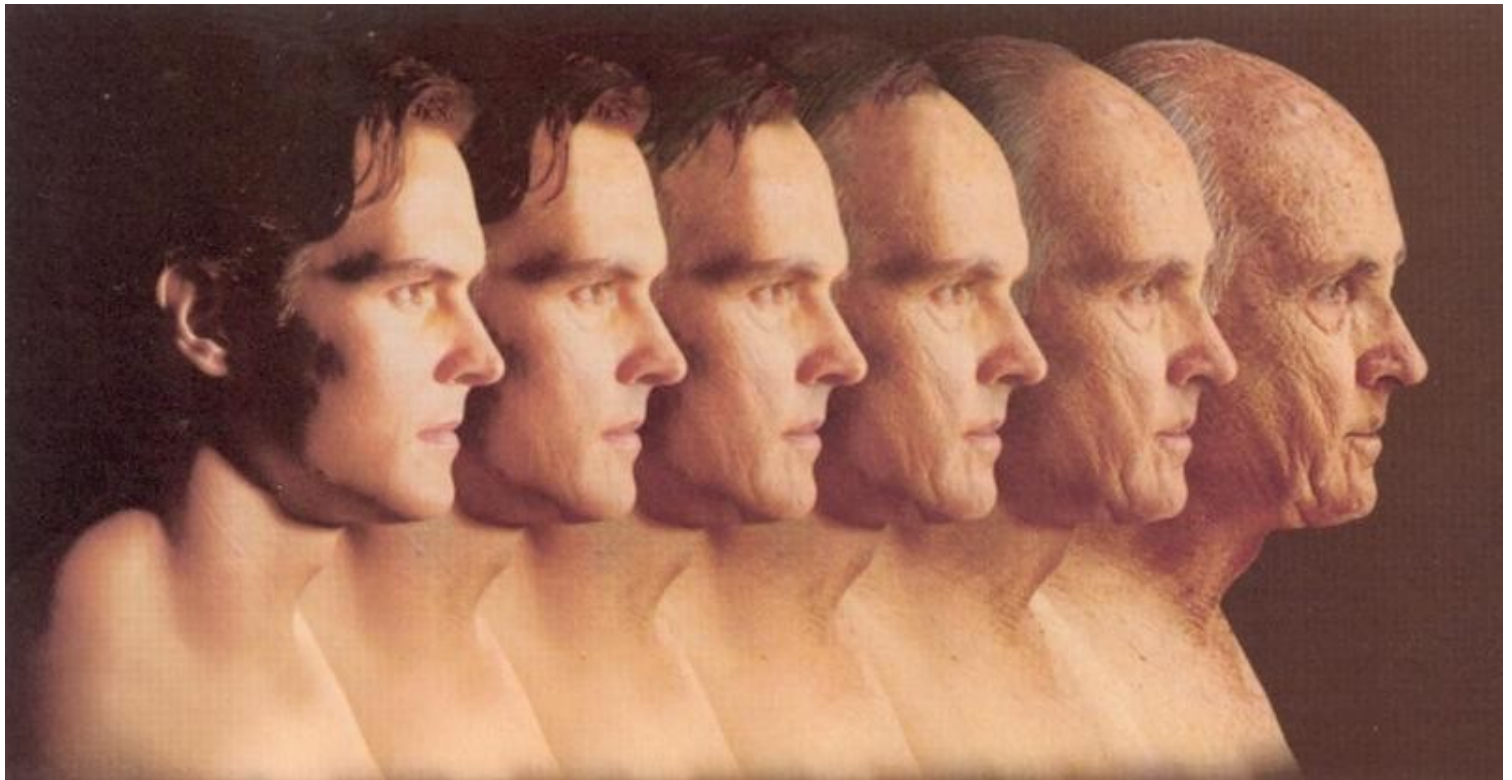

Periodizace stáří

- **Současná gerontologie** užívá členění stáří, které navrhla **Neugartenová (1966)**:
 - mladí senioři: 65-74 let
 - staří senioři: 75-84 let
 - velmi staří senioři: 85 let a výše.

Stáří z hlediska vývojové psychologie

- Jaké jsou vývojové fáze člověka?

Erik H. Erikson

- 1902 – 1994
- *autorem psychoanalytické teorie lidského vývoje*
- *Mnohem více než Sigmund Freud zdůrazňuje význam a vliv historických, sociálních a kulturních podmínek na vývoj člověka.*

Erik H. Erikson

- Eriksonovým základním východiskem předpoklad, že **vývoj člověka se děje po celý jeho život**. Kromě pěti stadií vývoje dítěte připojil ještě tři stadia vývoje dospělého člověka.
- **Důležitá je také jeho představa o oboustranném ovlivňování generací, které nazval vzájemností (mutualitou)**. Nejen rodiče ovlivňují vývoj svého dítěte, ale i děti mají vliv na životní cesty svých rodičů a prarodičů.

Erik H. Erikson

- Nejznámější je Eriksonova **teorie osmi věků člověka**
- V ní vymezil osm fází vývoje osobnosti; **každá fáze je spojena s nějakým zásadním životním úkolem, který v sobě nese určitý vnitřní konflikt (vývojovou krizi).**
- **Pokud je tento konflikt vyřešen, přináší to pro ego člověka novou sílu a mohutnost. Pokud konflikt vyřešen není, jedinec opouští fázi s pocitem méněcennosti a ten si nese do další životní etapy.**

VF člověka Eriksona

- **1. stadium** - základní důvěra proti základní nedůvěře (od narození do 1 roku)
- **2. stadium** - sebedůvěra, autonomie a vůle proti zahanbení, studu a pochybám (od 1 do 3 let)
- **3. stadium** - iniciativa, ochota riskovat oproti pocitům viny, rozvíjí se svědomí (od 4 do 5 let)

VF člověka Eriksona

- **4. stadium** - poznávání světa, získávání kompetence, snaživost proti lhostejnosti a pocitu méněcennosti (od 6 do 12 let)
- **5. stadium** - nalezení identity a věrnosti, převzetí role svého pohlaví oproti difúznosti rolí při zařazování do společnosti a strachu ze zavržení (od 12 do 18 let)

VF člověka dle Eriksona

- **6. stadium** - intimita, sblížení, láska proti izolaci, samotářství (mladší dospělost).
- **7. stadium** - sociální zralost, plodnost, vyvrcholení života, produktivita a péče o druhé oproti stagnaci, prázdnotě, chudosti vztahů (střední dospělost).
- **8. stadium** - moudrost, sebeúcta, integrita „já“ proti zoufalství, zahořklosti, depresi (pozdní dospělost, stáří). V osmé životní etapě je úkolem vyrovnat se s bilancí svého života, přijmout život takový, jaký byl, i fakt smrti.

VF dle Marie Vágnerové

- Období dětství
 - Prenatální období
 - Novorozenecké období
 - Kojenecký věk
 - Batolecí věk
 - Předškolní věk
 - Nástup do školy
 - Školní věk
 - Pubescence
 - Adolescence

VF dle Marie Vágnerové

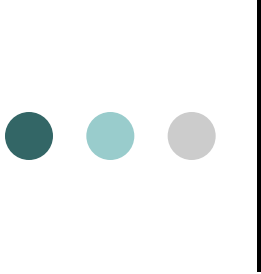
- Období dospělosti
 - Období mladé dospělosti 20-35 let
 - Období střední dospělosti 35-45 let
 - Období starší dospělosti 45-60 let

VF dle Marie Vágnerové

○ Stáří

- Období raného stáří 60 – 75 let
- Pravé stáří po 75. roce

55+

- Seniorský věk 55+ ?
- http://www.google.cz/#hl=cs&gs_nf=1&pq=senio%C5%99i%2055&cp=9&gs_id=8f&xhr=t&q=senior+55%2B&pf=p&sclient=psy-ab&oq=senior+55&gs_l=&pbx=1&bav=on.2,or.r_gc.r_pw.r_qf.&fp=4af1ea3379e16edd&biw=1280&bih=711
- <http://fukcarinka.blog.cz/1102/vek-senioru>